

نگارش دکتر حسام‌الدین بیان

مدیریت اطلاعات استراتژیکی اجتماعی^۱

مدیریت اطلاعات استراتژیکی اجتماعی مبتنی بر تأمین نیازمندیهای اطلاعاتی اجتماعی در مراکز سیاستگذاری استراتژیک^۲ در رده ملی برای حصول اهداف ملی می باشد. بدست آوردن اطلاعات اجتماعی درون مرزی و بیرون مرزی ژرف‌نگریهای^۳ سیاستگذاری کلان را در سطح مدیریت مرجع^۴ افزایش می دهد. سیاستگذاریهای کارساز در رده ملی و مرجع موجب تأمین منافع و مقاصد ملی می شود و نمایشگر سمت و جهت حرکت نیروهای چهارگانه ارکان استراتژی ملی در محدوده زمانی و مکانی است. منافع و مصالح ملی منشأ و سرچشمه هدفگذاریهای ملی است که مطلوب کلی و مداوم یک ملت محسوب می گردد. مدیریت استراتژی اجتماعی در جهت تحقق بخشیدن به این اهداف تأثیرات شگرف و سازنده برای تدوین خط مشیهای مختلف در تحلیل شرایط اجتماعی و اقتصادی و بومی دارد. شناخت متغیرهای مستقل و وابسته کمی و کیفی می تواند تصویر روشنی را به نام آینده و جام جهان نما جلوه گر سازد. به شرطی که هدف گذاریها در مدیریت استراتژی اجتماعی متکی به منافع و مصالح ملی بوده و تدوین خطوط حرکت توأم با تنظیم طرحهای استراتژیکی کاربردی اجتماعی باشد.

اطلاعات استراتژیکی اجتماعی:

اطلاعات استراتژیکی اجتماعی حاصل تلاش چندجانبه مراکز پرورش اخبار و مهندسی پرورش داده ها^۵ برای بدست آوردن واقعیت های مؤثر و مورد پذیرش و مطابق زمان

1 - S. M. S. I Social management strategy information

2 - Strategic Policy making

3 - Visionary

4 - referent level

5 - Data Engineering Process (D.E.P)

برای سیاستگذارهای ملی و هدایت عملیات و اداره امور کشور می باشد. ناگفته نگذاریم که این واقعیتها تنها مورد نیاز رده بالای مدیریت نیست بلکه با توجه به نیازمندیهای اطلاعاتی در کلیه رده های مدیریت ضروری است. در جهت معکوس هم ارسال اطلاعات و اخبار برای تقویت رده های عالی مدیریت که ما آن را رده مرجع و رده تلفیق و تطبیق^۶ اثرات توان بخشی می نامیم، ضرورت دارد. انواع اطلاعات استراتژیکی اجتماعی عبارتند از:

اطلاعات ملی، اطلاعات ژئواستراتژیکی، اطلاعات فنی و اطلاعات استراتژیکی.

۱- اطلاعات ملی: کلیه اطلاعاتی که عوامل یک سرزمین در زمینه امنیت و سیاست

ملی تهیه می کنند اطلاعات ملی نامیده می شوند. این اطلاعات ویژه یک منبع و یا سازمان و رده منفردی نیست. بلکه توأم با نگرشی سیستمی و کل نگرى همسو با تبادل و تعامل و تقابل در کلیه تشکیلات دولتی، بازرگانی، سیاسی، نظامی، اجتماعی، علمی، خدماتی و تولیدی است.

۲- اطلاعات ژئواستراتژی: به کلیه اطلاعاتی که قدرت جغرافیایی یک کشور و

کشورهای همجوار و دور و نزدیک را در بر می گیرد، اطلاق می شود. در مدیریت استراتژیکی اجتماعی نقش این اطلاعات در رده سیاستگذارهای ملی بنیادی است. اهمیت این اطلاعات در حدی است که به علت گستردگی و پیچیدگی لازم است به طور انتزاعی مورد تجزیه و تحلیل قرار بگیرد. شناخت مشخصات ژئوپولیتیکی برای تولید و پرورش اطلاعات حیاتی است. با آگاهی به چگونگی وضع موجود زمینه های مختلف دید وسیعی در رده های مدیریت ملی بوجود می آید.

۳- اطلاعات فنی: به کلیه اطلاعاتی که در زمینه های پژوهشی، فنی، تکنیکی و علمی

در مدیریت استراتژیکی اجتماعی بکار گرفته می شود، اطلاق می گردد. آگاهی از کاربرد ابزار فنی و علمی تواناییهای (سیاسی و اقتصادی و نظامی) ملتها را افزایش می دهد. کسب این قبیل اطلاعات برای حضور در صحنه رقابتهای بین المللی در کلیه زمینه های ارکان چهارگانه استراتژیکی ضروری است. بخشی از امنیت ملی کشورها در گرو تفوق، قابلیت فنی در بهره برداری از منافع طبیعی فردی و انسانی ماهر در قدرت بخشی تولیدات صنعتی و اقتصادی و نظامی می باشد.

آگاهی از وجود ابزار فنی، شناخت کاربرد این ابزار، روند پیشرفت تکنولوژی، شناسایی طراحان این تحولات و نوآوریها، توان مراکز پژوهشهای فنی، آموختن نحوه

استفاده از ابزار فنی وارداتی برای رسیدن به مرحله خود اتکایی و نوآوری و ابداع تولیدات فنی طرح ریزی جمع آوری اطلاعات فنی و جمع آوری اخبار و تبدیل آن به آگاهیهای فنی از مسائل و ضروریات اولیه محسوب می شوند. با کسب این آگاهیها می توان ارزشهای استراتژیکی و کاربردی اطلاعات فنی و نحوه بهره برداری از آنها را در رده استراتژیک سنجید و با هم آهنگ سازی اطلاعات فنی و علمی در جهت گسترش همه جانبه مدیریت استراتژیکی اجتماعی قدم برداشت و با حفظ سوابق و برپایی موزه های فنی و تکنولوژیکی در راه طی مراحل مختلف تکمیل و پیشرفت و توسعه به حرکت ادامه داد.

۴ - اطلاعات استراتژیکی: به کلیه اطلاعات که عوامل سیاستگذاری و طراحان استراتژیکی در زمینه امنیت ملی و سیاست ملی نیاز دارند، اطلاق می گردد. بکارگیری عقلایی و منطقی و بموقع این اطلاعات موجب تقلیل آسیب پذیرها می شود. تهیه اطلاعات قابل اعتماد استراتژیکی برای طرح ریزیهای استراتژیک و برنامه ریزیهای مداخله ای و تدوین پروژه های عمرانی ضروری است.*

بدون شک بین انواع چهارگانه اطلاعات اجتماعی استراتژیکی تفاوت های بسیاری وجود دارد. اما در مجموع مکمل یکدیگر و لازم و ملزوم برای تولید اطلاعات قابل اعتماد و اطمینان می باشند. تحصیل و تولید اطلاعات چهارگانه روشنی بخش راه سیاستگذاران و طراحان استراتژیکی در تدوین و خلق راههای عقلانی و هدایت گر به سوی اهداف ملی می گردد. بدیهی است که جمع آوری این قبیل اطلاعات مقطعی نیست و دارای حرکت سریع نمی تواند باشد بلکه باید با بررسی دقیق به طور مداوم و مستمر همراه با تطور و تغییر در طولانی مدت و بدون انتها ادامه داشته باشد، تا بتواند کلید گشاینده درهای بسته و برآورنده نیازها و تسهیل کننده بهره برداری در مسیر سیاستگذاری صحیح، بموقع، سریع و چاره ساز باشد.

تدوین خطوط مشی هادی^۷ بدون مجهز بودن به این قبیل آگاهیها و اطلاعات هدف نگر و آرمان گرا و آینده نگر امکان پذیر نیست. این اطلاعات و اخبار هنگامی قابل اعتماد و اطمینان هستند که از غربال تحلیل و تقویم و تصفیه گذشته باشند و مفهوم عام و ساده خبری بودن را از دست بدهند و حالت خام نداشته باشند. مدیریت استراتژیکی اجتماعی باید متکی به اطلاعات مطمئن باشد.

*. برای کسب آگاهی های نسبتاً گسترده تر در زمینه استراتژیک و ژئواستراتژیک به مجله شماره ۷ و ۹ مدیریت دولتی مراجعه فرمایید.

7 - imposed policies

مهندسی پرورش و پردازش داده‌ها:

قبل از اینکه وارد میدان پرورش و پردازش داده بشویم لازم است به چند اصطلاح فنی در این زمینه اشاره بشود. در هر عمل اطلاعاتی و مهندسی، داده‌ها که دارای اهداف مشخصی است ایجاد هم‌آهنگی در زمینه‌های زیرین ضرورت دارد:

- ۱- تعیین نیازمندیهای اطلاعاتی ۲- تهیه طرح تولید اطلاعات ۳- تهیه طرح فعالیتهای اطلاعاتی ۴- تعیین نیاز به دسترسی اطلاعات ۵- تهیه طرح جمع‌آوری اطلاعات ۶- تهیه طرح هدایت عملیات اطلاعاتی ۷- تهیه طرح پشتیبانی عملیات اطلاعاتی.

باید توجه داشته باشیم که کلیه این عملیات شدیداً تحت الشعاع نیازمندیهای اطلاعاتی در تهیه و تدوین طرح تولید و طی مراحل بعدی قرار دارند. فعالیتهای اطلاعاتی از اهداف ملی الهام می‌گیرد که در مهندسی داده‌ها از پیچیدگی بسیاری برخوردار است تا با گذشتن از گذرگاهها در مدار عملیات اطلاعاتی بتوان داده‌ها را به اطلاعات قابل اعتماد که بیانگر واقعیتها علم و آگاهی است تبدیل کرد. آنچه ذکر شد در فرهنگ مدیریت اطلاعات اصطلاحاتی شناخته شده هستند که مجال بحث گسترده در کلیه این زمینه‌ها نیست و از حوصله این مقال خارج است.

نیازمندیهای اطلاعاتی:

چون گفتیم نقطه عزیمت در این حرکت نیازمندیهای اطلاعاتی است به طور خلاصه می‌گوییم که نیازمندیهای اطلاعاتی تعیین نوع اطلاعات است که مستقیماً با مأموریت و اهداف هر سازمان و تشکیلات در رده‌های مختلف ارتباط مستقیم دارد که برای برآوردن نیازهای تشکیلاتی در تدوین خط‌مشیها این واقعیتها و آگاهیها برای درک کامل اهداف و مأموریت در جهت هدایت صحیح عملیات و نگرش به آینده و پیش‌بینی مأموریت‌های آتی حیاتی و ضروری محسوب می‌شوند. برای تعیین نیازمندیهای اطلاعاتی توجه به نکات زیرین ضروری است:

- ۱- تحلیل تأثیر اوضاع و احوال در مدیریت عملیات اطلاعات.
- ۲- شناخت اصول عملیات اطلاعاتی در تدوین راهنمای طرح‌ریزیهای استراتژیکی نظارت و راه‌گشایی برای طرح‌ریزیهای جامع و کامل.
- ۳- تجهیز جامعه اطلاعاتی برای بسیج شدن در جهت جمع‌آوری اطلاعات و اخبار.

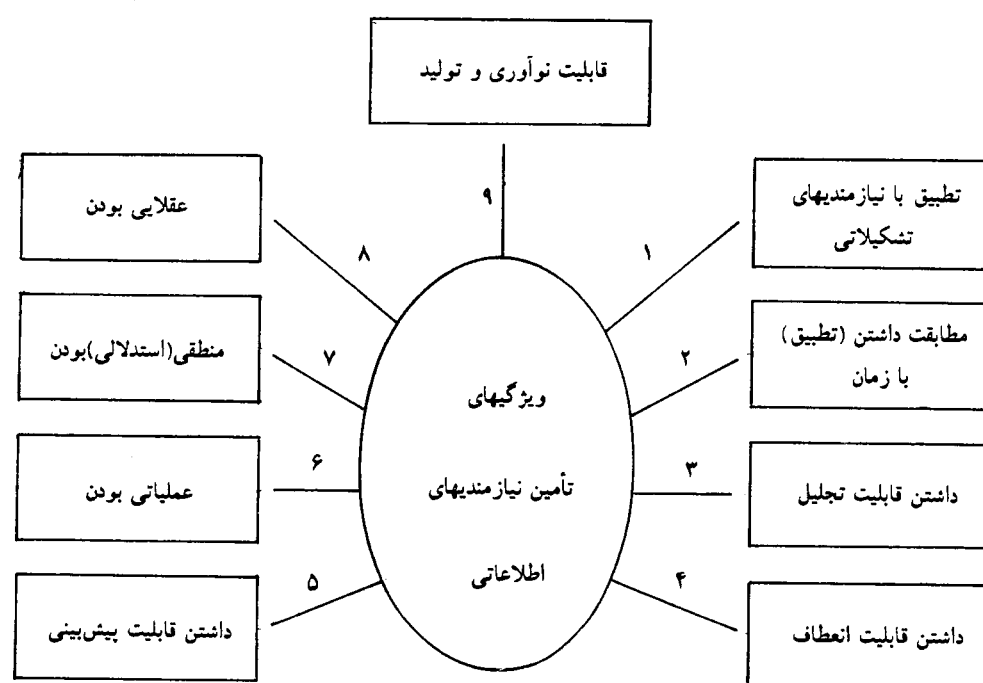
۴ - مجهز شدن به ابزار پیشرفته پرورش و پردازش اطلاعات به طور مستمر و مداوم.

۵ - تحدید و تعیین اینکه به چه نوع اطلاعات و اخباری نیازمندیم و کدامیک از این اخبار و اطلاعات بنیادی می باشند و از اولویت ویژه برخوردارند. پس از دریافت نیازمندیهای اطلاعاتی باید در پی جستجوی شناخت منابع صحت و اعتبار منابع بررسی مجدد پرونده ها و خلاصه های تعیین خط مشیهای گذشته باشیم تا بتوانیم به تولید اطلاعات تهیه طرحهای فعالیتهای و جمع آوری و هدایت و پشتیبانی اطلاعاتی مبادرت کنیم.

در تهیه این طرحها که پس از جمع آوری، آماده ارائه می شود توجه به میزان اهمیت اخبار و اعتبار منبع خبرها و کامل بودن اخبار و روشن کردن محدودیتهای احتمالات و امکانات و موانع برای جلوگیری از لغزشها ضروری است چون باید اخبار و اطلاعات مورد نیاز روی خط زمان^۸ حرکت کند.

ویژگیهای نیازمندیهای اطلاعاتی:

ویژگیهایی را که باید در تأمین نیازمندیهای اطلاعاتی مورد توجه قرار داد، در الگوی زیرین نمایش می دهیم.

مهندسی داده‌ها

۱ - داده‌ها: داده‌ها (اخبار) عبارتند از واقعیتهای شکل نیافته که ساختار قابل اعتماد ندارند و خام هستند. اخبار به طور گسترده و فراوان از مراجع گوناگون جمع‌آوری می‌گردند و ارزشهای حقیقی آن هنوز مدلل نشده و درجه صحت و قابلیت آنها همیشه مورد تردید و شک علمی قرار دارند. این اخبار که از طرق مختلف منتشر و کسب می‌گردد شبیه استخراج نفت خام است که از قشرهای مختلف زمین و فلات قاره استخراج می‌گردد که با ناخالصی‌های بسیاری همراه است و تا پالایش نشود نمی‌توان آن را به دست مهندسان ماهر پتروشیمی برای تبدیل به فرآورده‌های تأمین کننده نیازهای مختلف جامعه داد. در حقیقت این جوّ و مرحله را مرحله عدم اطمینان^{۱۰} در نظام اطلاعاتی نام‌گذاری کرده‌اند. در هدایت عملیات اطلاعاتی که مستلزم تلاشهای همه جانبه است باید به نکات زیرین در جمع‌آوری اخبار توجه کامل معطوف داشت:

۱ - بررسی تلاش مداوم و مستمر برای تعیین اولویتها و نیازمندیهای اطلاعاتی استراتژیک.

۲ - تلاش پیگیر و همه جانبه برای تولید اخبار همراه با رهبری مستمر و نظارت مداوم با تهیه راهنمای طرح‌ریزی جمع‌آوری اخبار.

۳ - اطمینان از کفایت اخبار جمع‌آوری شده در مقاطع مختلف از زمان و تدوین روشهای مدون جمع‌آوری.

۴ - اطمینان از بموقع بودن اخبار در زمان و مکان تعیین شده.

۵ - برقراری شبکه (ترمینال) ارتباطی برای تولید و تعاطی اخبار جهت انتشار توزیع و مبادله چند جانبه و توجه به مفید بودن اخبار در این تبادل.

۶ - تجهیز مراکز مهندسی پردازش مجهز به جدیدترین ابزار حساسگری و تحلیلی، کنترلی و تلفیقی و یکنواخت‌سازی.

۷ - تکیه روی تداوم پرورش و پردازش اخبار برای تبدیل به اطلاعات قابل اطمینان و کوشش در شناخت ماهیت و اصالت و صحت اخبار استراتژیک اجتماعی.

۸ - بوجود آوردن مخزن و بانک اطلاعات برای نگهداری و حفاظت اطلاعات و تهیه دائرةالمعارف اطلاعاتی^{۱۱}.

۹ - کوشش در حفظ و حراست همه جانبه و تأمین حفاظت اطلاعاتی اطلاعات

اجتماعی استراتژیکی.

۱۰ - اطمینان از دریافت بازتاب (پسخورها)^{۱۲} برای تجدید حیات فرآیند اطلاعاتی. و تزریق خون تازه^{۱۳} در پیکره نظام اطلاعاتی. در مرحله‌ای که ما آن را با جو حاکم غیر قابل اعتماد همسو می‌دانیم باید توجه داشت که اخبار در حالت سیال، خام و ناخالص مثل آب گل‌آلود^{۱۴} هستند.

۲ - اطلاعات:^{۱۵} اطلاعات یعنی اخباری که شکل داده بشوند و با نظم خاصی عمل موزائیک پس از تصفیه و ذوب^{۱۶} ناخالصیها به صورت میوه رسیده، نرم و پرآب بشود و شکل^{۱۷} قالب اصلی خود را باز یابد. پس از نظم بخشی و ساختار دادن^{۱۸} اخبار وارد مرحله و جو قابل اعتماد^{۱۹} نسبی می‌گردند و ژلاتینه می‌شوند^{۲۰} در حقیقت خبر در حکم سنگ الماسی است که هنوز تراش داده نشده است تا تبدیل به برلیان بشود برای اینکه در رده مدیریت استراتژیک بتوان با اطمینان خاطر این اطلاعات را بکار گرفت باید آن را به انتلیجنس مبدل ساخت.

۳ - انتلیجنس (اطلاعات مطمئن) در تفسیر لغات انتلیجنس را به دستگاه تولید کننده فعالیت‌های اطلاعاتی تولید اطلاعات شبیه آنچه در صنایع مواد خام را از روندها و گذرگاههای گوناگون عبور می‌دهند اطلاق می‌گردد. با گذشت از گذاره‌ها در مدیریت استراتژیک بیشترین تکیه روی اطلاعات مطمئن (انتلیجنس) که از قابلیت اعتماد بالائی برخوردار می‌باشد. بدیهی است که عملیات استراتژیکی انتلیجنس سرعت و سادگی انجام نمی‌پذیرد ولی آنچه مسلم است هدف از مهندسی داده‌ها تبدیل آنها به اطلاعاتی است که از قطعیت ویژه و دقت قابل اعتماد برخوردار باشد یعنی پس از گذشتن از گذرگاههای ذوب و ژلاتینی شدن اطلاعات دارای استحکام^{۲۱} و انجماد و یکپارچگی^{۲۲} و استواری بشود. این مرحله را جو اعتماد باید نام‌گذاری کرد. اطلاعات با قابلیت‌های سنجش کمی و کیفی^{۲۳} فرستندگان و گیرندگان همراه با پیامهای نامشخص و نامعلوم از گذرگاههای چندی می‌گذرند و شکل^{۲۴} دائمی (نسبی) می‌گیرند. دیگر اطلاعات ناپخته و نابهنگام نیست و سه خاصیت سایرنتیکی (3cs)^{۲۵} را دارا می‌باشد.

گذشتن از غربال انتلیجنس در زمان و مکان خاص تصمیم گیرندگان و همچنین تعیین

12 - Feed back

13 - Feed - forward

14 - Muddy liquids

15 - Informations

16 - Melting

17 - M modelling

18 - Format

19 - Certainty Atmosphere

20 - Jellied

21 - Solidity

22 - Integration

23 - Qualitative and Quantitative

24 - Configuration

25 - Communication, Computing and Control

کنندگان خط مشی را قادر می‌سازد تا بانگرشی ژرف در راه حصول اهداف خاص و در تحت شرایط خاص و به طور اقتضایی از اطلاعات متبلور^{۲۶} که از مرحله نظریه جذب نامعلوم^{۲۷} و تئوری نابهنگام^{۲۸} (نوشدارو بعد از مرگ سهراب) گذشته بهره‌برداری بنمایند.

۴ - حقیقت (حقایق و علم):^{۲۹} پس انتخاب و توسعه و ایجاد و انتقال و پردازش و اطمینان انتلیجنس تبدیل به حقایق و آگاهی و علم می‌شود که جو حاکم را جو حقیقت^{۳۰} نام‌گذاری باید کرد. امروز در دنیای فراصنعتی که عصر انفجار اطلاعات است تکیه به اطلاعاتی که به مرحله علم و آگاهی رسیده باشد می‌تواند در زمینه‌های سیاستگذاریهای استراتژیک تسلط کامل ایجاد کند.

برای آگاهی بیشتر در زمینه سیاستگذاریهای استراتژیک در مدیریت استراتژی اجتماعی به نمودارهای شماره ۲ و ۳ مراجعه فرمایند.

تعیین خط مشی استراتژیکی: خط تعیین خط مشی به گروهی از تصمیمات استراتژیکی اطلاق می‌گردد که گسترده‌تر و از انشعابات طولانی زمانی و مکانی برخوردار است و احتیاج به تفکر ژرف و ابداع و نوآوری دارد. سیاستگذاری فرآیندی است پیچیده و پویا که مشخص‌کننده خطوط اصلی و کلیه عملیات و اقداماتی می‌باشد که بر روی درون داده‌های وارده نظام انجام می‌پذیرد. پس باید درون داده‌ها از کفایت، اطمینان، اعتبار و انعطاف کافی برخوردار باشند تا تعیین‌کنندگان خط مشی با اطمینان خاطر از کامل بودن اطلاعات همراه با تدبیر^{۳۱} و تعهدات^{۳۲} و الزامات^{۳۳} و مصلحت‌اندیشی با کمترین قبول خطر^{۳۴} خط حرکت را برای طرح‌ریزیهای استراتژیک ترسیم کنند.

تدوین خط مشی در حقیقت تدوین مقررات کلی است که حدود اعمال و تصمیمات اجرایی را برای نیل به هدف مشخص و معین می‌کند. راهنمای عمومی اعمال است که دیدگاههای مختلف را برای تحقق بخشیدن به اهداف تعیین می‌کند و روی آنها اثر مستقیم می‌گذارد. راهنمایی است برای اجرای عملیات در سراسر تشکیلات ملی که با بیان کلی دانستنیها موجب راهنمایی و هدایت مجاری تفکر و عمل می‌گردد.

سیاست‌گذاری ابزار تشویق و تهییج و ایجاد انگیزش برای خلاقیت‌هاست و باید از

26 - Crystallized

27 - Theory of Uncertain Absorption

28 - Too Late

29 - facts and knowledge

30 - factuality

31 - Policy

32 - Commitment

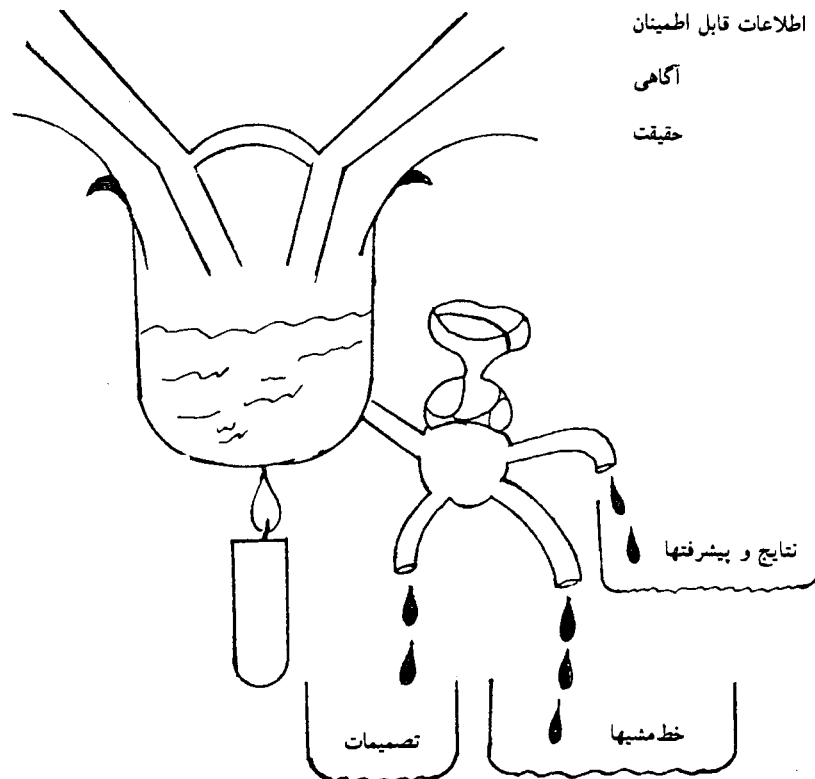
33 - obligation

34 - minimum risk

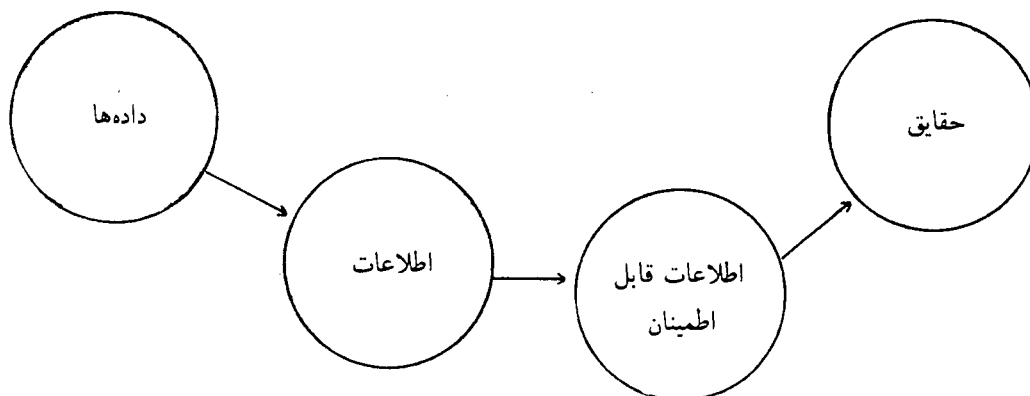
هدفها
خواسته‌ها
ابداع
اولویتها
عملیات
سیاستها
امکانات مالی
منابع انسانی

داده‌ها
اطلاعات
اطلاعات قابل اطمینان
آگاهی
حقیقت

آینده نگری
ببات
انگیزش
استقرار
رهبری
حرکت
نوآوری
ممیزی
پاداش
تهییج
توان بخشی
شوق آفرینی

مخزن مدیریت اطلاعات استراتژیک اجتماعی

مهندسی پردازش داده‌ها

نمودار شماره ۲ و ۳

ویژگیهای کلی زیرین برخوردار باشد:

- ۱ - در چهارچوب تحقق اهداف تنظیم گردد.
- ۲ - در خط حرکت، راهها و گذرگاهها و نقاط کنترل را به طور روشن و واضح ترسیم کند.
- ۳ - از دیدگاه کاربردی و اجرایی به صورت انتزاعی تحلیل کامل روی منابع مادی، انسانی و محیط صورت پذیرد.
- ۴ - پس از تحلیل و تجزیه گزینه‌ها بهترین راه کار در بین راههای کار ممکن اتخاذ گردد.

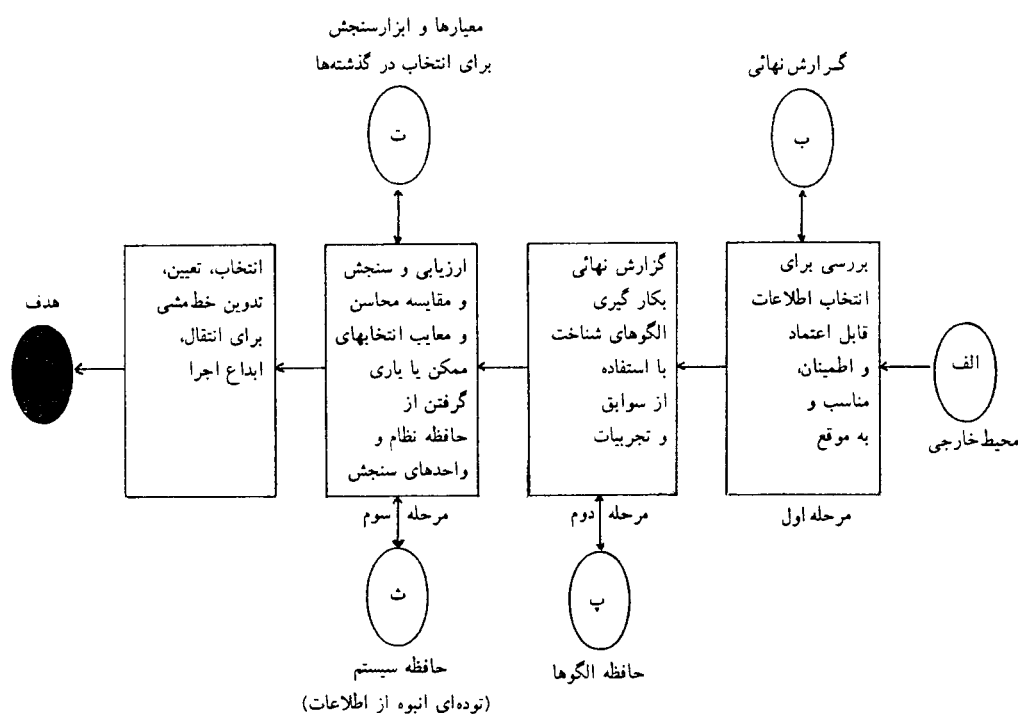
۵ - ضمن برخوردار از ثبات، انعطاف پذیر باشد که در مجامع علمی امروز در اوایل دهه ۱۹۹۰ این تئوری را تئوری تشکیلات با ثبات همراه با تکنولوژی بی ثبات نام گذاری کرده‌اند.

بکارگیری مکانیزم ترموستاتیک^{۳۵} در تعیین خط مشی: وقتی مدیران استراتژیکی اجتماعی و سیاستگذاران استراتژیک با توجه به ویژگیهای یاد شده روشی کارساز اتخاذ کنند، تمام اجزاء جامعه به هم پیوند داده می‌شوند. این مجموعه در برگیرنده کلیه طرحهای استراتژیکی و برنامه‌های تلفیقی و پروژه‌ها و عملیات فعالیتها می‌گردد. در نتیجه نظامی هم‌آهنگ و مناسب اجزاء در کنار هم قرار می‌گیرند و یکپارچگی^{۳۶} و جامعیت^{۳۷} با درخشندگی خاصی متبلور می‌شود.

در هر خط‌مشی استراتژیکی باید مکانیزم ترموستاتیک خودتنظیمی برای خودتعدادل- بخشی، خودتوسعه بخشی، خودسمت‌یابی، خودسازمان دهی پس از تزریق اطلاعات (فیدفورارد) و طی مراحل مختلف و عبور از گذرگاه‌ها بصورت پس‌خور (فیدبک) صورت پذیرد.

نمودار شماره ۴ نشان دهنده یک عمل ترموستاتیکی بیونیکی است که در جانداران بویژه انسان صورت می‌پذیرد.

بدیهی است در مرحله اول در میان انبوه خبرها و اطلاعات حقایق و واقعیت‌های قابل اعتماد و سودمند مورد استفاده قرار می‌گیرد و این هدف هنگامی حاصل می‌شود که ما بتوانیم معیارهای نهایی را تعیین کنیم و گزینش را در بین انبوهی از اطلاعات انجام بدهیم سپس با شناختن و تعیین اطلاعات مناسب بموقع به کمک سازماندهی و طبقه‌بندی و بررسی نتایج

نمودار شماره (۴)

نحوه استفاده، از آنها را تعیین کنیم. اینجاست که باید به حافظه الگوها مراجعه بشود تا بتوانیم در قالب الگوی مناسب وارد مرحله سوم بشویم. در این مرحله که با کمک الگوهای شناخت (ماشینی یا انسانی یا آرشویی) باشد که سوابق و بازتابهای مراکز اطلاعاتی را دربردارد. حال به سراغ ارزیابی جهت انتخابهای ممکن می‌رویم لازم است معیارهای انتخابهای گذشته را بشناسیم چون مقداری اطلاعات در ذخیره این حافظه وجود دارد ضمناً از حافظه سیستم که بهترین کمک و راهنما برای ماست می‌توان محاسن و معایب را سنجید. بدیهی است بکارگیری حجت‌های سه‌گانه تمثیل و قیاس و استقراء همراه با ذره‌نگری و ردیابی می‌تواند ما را به سوی خط‌مشی مناسب و اصلح هدایت کند. در اینجا نظریه مشهوری حاکم است که با توجه به درصد قبول خطر^{۳۸} میزان و درصد باخت را با کمک حافظه الگوها (پ) و معیارهای سنجش برای انتخاب (ت) و حافظه سیستم (ث) کاهش داده‌ایم. برای اینکه در این مجموعه و مقاله کوتاه جای مقال گسترده نیست با تنظیم الگویی جامع در نه مرحله فرآیند سیاست‌گذاری و اقداماتی را که باید جهت تعیین خط‌مشی و طرح‌ریزیهای استراتژیک انجام پذیرد، نشان می‌دهیم.

38 - Chance of loss or win

برای آگاهی بیشتر به کتاب یونیک نوشته ژاردن لوسین ترجمه دکتر محمود بهزاد و مهندس پرویز قوامی مراجعه شود.

برقراری بانک اطلاعاتی

در روزگاران گذشته هر سازمانی مسئول تولید اطلاعات مربوط به کار خود بود و وظیفه‌ای در رده ملی برای تدوین دائرةالمعارف اطلاعاتی نداشت. سازمانی هم برای هم‌آهنگی و نگاهداری اطلاعات در رده ملی موجود نبود تا بتواند نیازمندیهای اطلاعاتی را براساس نظریه شناخته شده نیاز به دسترسی به موقع بتواند در اختیار بگذارد. اما امروز ضرورت تأسیس مراکز و بانکهای اطلاعاتی به صورت تمرکزی است، در حقیقت آیین تمرکزگرایی در اطلاعات از اهمیت ویژه‌ای برخوردار است. اگر یک بانک فعال تولیدکننده اطلاعات دقیق و به موقع برای تأمین نیازمندیها به طور مداوم با سازماندهی صحیح ستادی همراه باشد، در حقیقت در رده ملی موجودیت و برتری و تفوق در گرو گسترش و تواناییهای این قبیل بانکهاست.

پس تعیین حدود فعالیت‌های بانک اطلاعاتی در جهت تأمین نیازمندیهای استراتژیکی مهمترین وظیفه بانک اطلاعاتی توأم با طرح‌ریزی عملیات اطلاعاتی می‌باشد. با تدوین این طرح اجرای منظم و به موقع دسترسی به اطلاعات به طور هم‌آهنگ تأمین می‌شود. در صورتی که بانکهایی به صورت انتزاعی همراه با طرحهای کوچکتر برای تقویت بانک مادر بوجود بیایند، می‌توان اجزاء را به صورت مجموعه‌ای منظم کرد و در کنار هم قرار داد. تنظیم اطلاعات و هم‌آهنگ کردن مراکز مختلف مستلزم اجرای چند برنامه ۵ ساله می‌باشد. این نوع طرح‌ریزی استراتژیک باید به صورت مستمر و مداوم و با آینده‌نگری انجام پذیرد تا بتوان به بانک اطلاعاتی مادر توان و نیرو بخشید. در این گونه طرح‌ریزیهای بلندمدت^{۳۹} سعی بر این است که نیازمندی اطلاعاتی و ملی در مدیریت استراتژیک اجتماعی به صورت تولید در حرکت تحقق پذیرد و این هدفها حاصل شوند: ۱- با تولید اطلاعات مطابق روز در جهت تأمین نیازمندیها تقویت بشود. ۲- بتواند به موقع اطلاعات لازم را براساس نیاز در دسترس قرار بدهد. ۳- از بهره‌گیری بهینه ابزار و وسائل و پرسنل اطلاعاتی اطمینان حاصل بنماید. ۴- از تداوم عملیات و تولید اطلاعات و تکمیل به موقع و نوسازی اطلاعات و در اختیار گذاردن اطلاعات تکمیلی مطمئن بشود. ۵- موجبات سهولت برقراری ارتباطها در انتقال اخبار و اطلاعات و انتلیجنس از مجاری مختلف را فراهم سازد. ۶- فرصت مناسب و کافی برای پردازش و پرورش و مهندسی اخبار برای تبدیل به حقایق قابل اعتماد به دست بیاورد. این طرح‌ریزیهای استراتژیک جمع‌آوری اطلاعات باید قبل از

39 - Long rangw

سیاستگذاری و طرح‌ریزیهای استراتژیکی و عملیاتی تحقق‌پذیرد، تساد هنگام برآورد وضعیت اطلاعاتی متغیرها و اطلاعات اطمینان‌بخش به طور کامل در اختیار قرار بگیرد و وقفه‌ای در آن ایجاد نشود و منظم‌اً با توجه به تئوری تولید در حرکت برآوردهای بعدی عملیات اطلاعاتی و تجدیدنظر ادامه یابد.

در این گونه موارد برای جلوگیری از اخلال و تأخیر و بسی‌نظمی تشکیل شورای اطلاعات ملی بسیار مفید و کارساز است.

شورای اطلاعات ملی: برای ایجاد هم‌آهنگی در سطح مدیریت استراتژیکی اجتماعی در جهت تولید اطلاعات، بوجود آوردن و تقویت استعداد و مهارت برای طرح‌ریزی در جهت جمع‌آوری اطلاعات در شورای اطلاعات ملی ضروری است. این شورا با مجهز شدن به پیشرفته‌ترین تجهیزات و ابزار الکتروماینیتیکی و سایبرنتیکی و به کارگیری کارکنان ماهر و آموزش دیده در زمینه‌های زیرین تمرکز تلاش خواهد داشت.

۱ - تعیین سمت حرکت و نیازمندیها. ۲ - تهیه طرحهای جامع با توجه به امکانات و محدودیتها. ۳ - تهیه طرح هدایت فعالیتهای اطلاعاتی از آغاز تا تکمیل. ۴ - تداوم عملیات طرح‌ریزی در جهت تهیه اطلاعات تکمیلی.

از آنجایی که عوامل مؤثر و در حال تطّور و تغییر در طرح‌ریزی مدیریت اطلاعات در کلیه جنبه‌ها و ابعاد مختلف ضروری است، این مرکز سیاستگذاری ضمن درک صحیح نیازمندیها و اولویتهای نیازمندی با تفویض اختیار در جهت جمع‌آوری و شناسایی و معرفی کلیه منابع مؤثر در هدایت عملیات اطلاعاتی، ارزیابی مقدرات سازمانهای اطلاعاتی داخلی و خارجی و عوامل پشتیبانی‌کننده درون مرزی و برون مرزی در جهت هدایت جمع‌آوری و هم‌آهنگ‌سازی و نظارت تولید اطلاعات مبادرت به تجدیدنظر مداوم در برآوردها می‌کند.

توجیه اطلاعاتی: در توجیه اطلاعات باید مسائل زیرین مورد توجه قرار بگیرد: ماهیت اخبار و اطلاعات، قابل فهم بودن، تعیین حق تقدّم، تنظیم سیاستگذاری عقلانی در جهت پیشبرد مقاصد و اهداف ملی برای بهم پیوسته شدن حلقه‌های اطلاعاتی و هدف از توجیه اطلاعاتی که جزو وظایف شورای اطلاعات محسوب می‌گردد، توجه به نکات زیر است:

- ۱ - تأکید روی آینده‌نگری توأم با تفکر استراتژیک و نوآوری.
- ۲ - تأکید روی اثربخشی و صحت اطلاعات داخلی و خارجی.
- ۳ - تأکید روی جهت‌دار بودن، بموقع بودن، و کامل بودن اطلاعات استراتژیکی.
- ۴ - تأکید روی بکارگیری و بهره‌برداری بهینه از بازتابها (بازخورها) برای تصحیح

و تکمیل اطلاعات.

۵ - تأکید روی حداکثر و مراعات احتیاط و اجتناب از قبول خطرهای نواحی مختلف کنترل.

۶ - تأکید روی کارشناسی در زمینه بهسازی و بهبود طرحهای جمع‌آوری اطلاعات.

۷ - تأکید روی فراگرد، نه پدیده، یعنی فراگردی آینده‌نگر و آینده‌ساز و جامع با توجه به کلیه ابعاد و در برگیرنده آینده‌های احتمالی و گریزناپذیر و مطلوب.

۸ - تأکید روی بعد زمانی به صورت درازمدت برای فرصت دادن به مراکز جمع‌آوری اطلاعات در جهت رسیدن به خودکفایی.

۹ - تأکید روی مشارکت، ارتباط، تبادل و شمول برنامه‌ریزها و گستردگی برنامه‌های اطلاعاتی در سطوح مختلف.

۱۰ - تأکید روی تقویت مثلث امنیت ملی در مدیریت استراتژیکی اجتماعی که عبارتند از دیپلماسی کارآی اطلاعاتی استراتژیکی - عملیات اطلاعاتی استراتژیکی بروز - اقتصادی بودن طرحهای اطلاعاتی استراتژیکی.

با توجه به توجیهات در زمینه فعالیتهای اطلاعات استراتژیکی اجتماعی نتایج بسیاری به دست می‌آید که موجب دوری جستن از انزوای بین‌المللی می‌شود و کفایت سیستمهای ارتباطی را در تماس با سایر ملل و ترمینالهای اطلاعاتی فنی، استراتژیکی ملی ژئواستراتژیکی، استراتژیکی تضمین می‌کند. با تقویت منابع اطلاعاتی و بالا بردن حجم اطلاعات که امروز سرمایه عظیمی محسوب می‌شود در سطح بین‌المللی مثل کالای صنعتی و بازرگانی در معرض داد و ستد قرار می‌گیرد برای کشور دارنده اطلاعات برتری و تفوق می‌آفریند. در دنیای آشفته ما که احتمال برخورد منافع قدرتهای جهانی و منطقه‌ای همواره وجود دارد، اتکا به گنجینه‌ها و ذخائر اطلاعاتی اثرات مثبتی در روبرو شدن با خطراتی که منافع و اهداف ملی را تهدید می‌نماید به همراه دارد؟ زیرا با دستی پر و توانا، چشمی بینا، گوشی شنوا، ذخائری ارزشمند و قدرتی نافذ می‌توان با حوادث مقابله کرد و با روشن بینی و هوشیاری جلو هرگونه خطری را گرفت.

در مدیریت تعیین خط‌مشی، اطلاعات قلب سیاستگذاری محسوب می‌شود چون اطلاعات استراتژیکی پشتیبان سیاستگذاریهای تئوریک، عملیاتی، داخلی و خارجی شمرده می‌شود.

نقش حیاتی مدیران آگاه به استفاده از تکنولوژی اطلاعات استراتژیکی اجتماعی^{۴۰}

اخیراً در مجامع بین‌المللی و سمپوزیومها و سمینارهای مدیریت استراتژیکی اجتماعی در سالهای ۱۹۹۱ و ۱۹۹۲ ترمولوژی جدیدی تحت عنوان مدیران آگاه به تکنولوژی اطلاعات مورد بحث قرار گرفته است این مدیران نقش هم‌آهنگ‌کننده و تصحیح‌کننده، ابداع‌کننده و کنترل‌کننده را به عهده دارند چنانکه اخیراً در گردهم‌آیی مدیران استراتژیکی اجتماعی در دره سی‌لیکون^{۴۱} کالیفرنیا این مدیران را مدیران توان‌بخش و پویایی‌آفرین^{۴۲} نام‌گذاری کردند. در محافل پژوهشی و علمی امروز پیرامون استراتژیستها و در نحوه استفاده از اطلاعات استراتژیکی مدیران رده استراتژیک را به چهار طبقه تقسیم کرده‌اند.

۱- مدیران یک بعدی که با استفاده از اطلاعات کم و محدود در یک خط و جهت برای سیاستگذاری حرکت می‌کنند. این قبیل مدیران در حقیقت مدیرانی خودمحور و خودکامه هستند که عنکبوت‌وار به دست خود تارهایی به دور خود تنیده‌اند و مانند موران دانه جمع کرده و در لانه خود انباشته‌اند.

۲- مدیران استراتژیک ماشینی و رایانه‌ای این قبیل استراتژیستها با گردآوری انبوه اطلاعات انباشته بر هم در یک بُعد و زمینه اسیر توده انبوهی از اطلاعات می‌شوند. چون تفکر خطی دارند و قادر به تحلیل سیستمی نیستند و به مراتب بیش از مدیران خودکامه دست و پایشان را تارهای عنکبوت اطلاعات در یک زمینه و بعد محدود کرده است.

۳- مدیران مردد و سرگردان استراتژیک که با جمع‌آوری اطلاعات انبوه در ابعاد و زمینه‌های مختلف مردد و سرگردان بر جای می‌مانند و با توجه به محدودیت فرصت و تنگی حوصله زمان همواره در تردید و حیرت روزگار می‌گذرانند و آقای سر فرصت هستند.

۴- مدیران استراتژیک جادوگر که با کیمیاگری و اعجاز آفرین از اطلاعات مفید با توجه به نیازمندیهای اطلاعاتی و لازم در همه ابعاد به موقع و مطمئن و مناسب در تعیین خط مشی بهره‌برداری می‌کنند.

با تکیه بر روی اهمیت اطلاعات و به کارگیری بهینه اطلاعات مدیران در مدیریت استراتژیکی اجتماعی با قدرت دورنگری^{۴۳} با اطمینان خاطر^{۴۴} در نقش کلید گشاینده درهای

40 - Chief Technology Officers

41 - Silicon Valley

42 - Empowering Strategic Managers

43 - visionary

44 - self - confidence

ورودی^{۴۵} و کلید حسابگری^{۴۶} ایجاد اشتیاق^{۴۷} و تحرک^{۴۸} کرده و در حقیقت حلال مشکلات در تدوین و تنظیم خطوط مشی هستند. مدیران آگاه چون به نقش و اهمیت اطلاعات آگاه هستند، با داشتن نظم فکری از حرکت خطی اجتناب می کنند و با ژرف نگری همواره به ابداع و خلاقیت^{۴۹} کارساز می پردازند.

منابع داخلی

- ۱ - مدیریت استراتژیک مجله علمی کاربردی مدیریت دولتی، شماره ۷، زمستان ۱۳۶۸، نگارش حسام الدین بیان.
- ۲ - نقش سیاست جغرافیایی (ژئوپولتیک) در مدیریت استراتژیک مجله علمی کاربردی، شماره ۹ مدیریت دولتی، تابستان ۱۳۶۹، نگارش حسام الدین بیان.
- ۳ - نقش سیاستگذاری استراتژیک در مدیریت دولتی مجله علمی کاربردی مدیریت دولتی، شماره ۱۱، زمستان ۱۳۶۹، نگارش حسام الدین بیان.
- ۴ - نقش بیونیک و سیرنیک در سیستمهای مدیریت اطلاعات مجله علمی کاربردی مدیریت دولتی، شماره ۱۳، تابستان ۱۳۷۰، نگارش حسام الدین بیان.
- ۵ - نظریه سایبرنتیک از انتشارات مرکز آموزش مدیریت دولتی، زمستان ۱۳۷۰.
- ۶ - فرآیند تعیین خط مشی تقریرات، حسام الدین بیان، دانشگاه تهران، دانشکده مدیریت ۱۳۶۹ و دانشگاه تربیت مدرس دانشکده علوم انسانی ۱۳۷۰.
- ۷ - بیونیک (تکنولوژی از جانداران الهام می گیرد) نوشته ژراردن لوسین، ترجمه دکتر محمود بهزاد و مهندس پرویز قوامی، انتشارات سروش ۱۳۶۶.
- ۸ - ایستادگی در برابر تغییرات نگرشی فلسفی در زمینه رویدادهای بنیادی از انتشارات مرکز مدیریت دولتی دوره مدیران عالی، دیماه ۱۳۶۸، نگارش حسام الدین بیان.
- ۹ - مدیریت استراتژیک در صنایع ۱۳۶۶ و برنامه ریزی استراتژیک صنعتی از انتشارات مجتمع آموزش عالی صنایع ایران، ۱۳۷۰، نگارش حسام الدین بیان.
- ۱۰ - فن طرح ریزی استراتژیک از انتشارات دانشگاه علوم فنون ۱۳۵۶، نگارش حسام الدین بیان.

45 - The front door key

46 - The score key

47 - Enthusiasm

48 - Mobilizer

49 - Innovation and Creativity

1. Alfred D. Chandler JR., strategy and strcuture, the M.I.T. Press 1962 U.S.A.
2. B. Taylor, Strategic Planning, which style do you need? Long Range Planning 1984 U.S.A.
3. D.A.Hancock and M.H.Chignell, Human Factors in Information Technology, 1990, North Holand Elsevier.
4. L. Borman, Human Factors in computing system, April 1985 San Francisco U.S.A.
5. P.S.Ring and J.L. Perry, Strategic Management in Public and Private Organizations Academy of Management Review, 1985.
6. R.B. Cattell, Intelligence, its structure, growth and action, 1990 North Holand Elsevier.
7. Robert Zmud W. Information System in Organization, Prentice-Hall, inc, 1975.